

Nova

TELEPÜLÉSKÉPIARCULATIKÉZIKÖNYV

2019. 01. 24.

A 18/2019.(I.24.) számú határozattal elfogadva

Pákai Közös Önkormányzati Hivatal

Novai Kirendeltsége

8948 Nova, Kossuth u. 35. Tel./fax: 92/577-026

e-mail: novaph@freemail.hu

HATÁROZAT KIVONAT

**Nova Község Önkormányzat Képviselő-testületének 2019. január 24. napján megtartott
rendes, nyílt képviselő-testületi ülésének jegyzőkönyvéből:**

**Nova Község Önkormányzat Képviselő-testületének
18/2019. (I.24.) számú határozata**

Nova Község Képviselő-testülete úgy határozott, hogy Nova Község
Településképi Arculati Kézikönyvét az előterjesztés szerint elfogadja.

Felhatalmazza a polgármestert és az aljegyzőt a további teendők
megtételére.

Határidő: folyamatos

Felelős: Lendvai Jenőné polgármester
dr. Juhász Viktória

K.m.f.

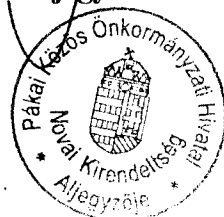
Lendvai Jenőné s.k.
polgármester

dr. Juhász Viktória s.k.
aljegyző

A kiadmány hitelül:

Nova, 2019. 02. 15.

dr. Juhász Viktória
aljegyző

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Nova bemutatása
3. Örökségünk
a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Nova
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
 - Történeti településrész
 - Átalakuló, új településrész
 - Zárt sorú beépítésű településrész
 - Beépítésre nem szánt terület
5. Építészeti útmutató:
 - Telepítés
 - Terepalakítás
 - Magasság
 - Tetőhajlásszög
 - Tetőforma
 - Szín Tornácok
 - Ajtók, ablakok
 - Homlokzatképzés, anyaghasználat
 - Részletek
 - Kerítések, térfalak Kertek*közterületek településképi útmutatója:*
 - Utcák
 - Közterek, közparkok, közkertek
6. Példák épületek, épített részletek
épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása
7. Jó példák I sajátos építményfajták
sajátos építményfajták, reklámnhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

Nova térsége már az őskortól lakott hely, amelynek tárgyi emlékei a falumúzumban is megtekinthetők. 1446-ban már mezővárosként említik. A gyarapodó község városias arculata kialakulóban volt. A fejlődés a Novai járás 1950-es megszüntetésével megtorpant, amikor Lenti került városként kijelölésre. Ma az itt lévő bútorgyár és a mezőgazdálkodás, kertészetek adnak megélhetést. A települést ölelő Zalai dombság magaslatairól csodás kilátás tárul a környező tájra. A völgyet a Kerta-patak mossa.

Az arculati kézikönyv többek között ahhoz nyújt segítséget, hogy hagyományainkból építkezve együtt formálhassuk Nova község jövőbeni képét, megőrizve az eddigi eredményeket is.

A község látképe az Alsó-hegyről

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képehez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valódi értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import másolatok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

NOVA BEMUTATÁSA

2

Zalaegerszegtől 30 km -re, Lentitől 15 km -re található a 75-ös főútvonal mentén. A hozzátartozó Zágorhidánál fontos, nagy forgalmú elágazású út vezet Nagylengyel - Zalaegerszegre. Nova Göcsej középpontjában van, szokták a "Göcsej fővárosaként" is emlegetni. Magas dombhátú vidékét keletről a Cserta, nyugatról és délről a Kerta - patak fogja közre. A vizek mély völgyekben vezetnek le a hatalmas erdővel borított vidék átlagosnál nagyobb csapadékát. Az így felszabadult, változatos felszínű dombság talaja gyenge, rossz vízgazdálkodású, alapkőzete az agyag. Határában szénhidrogén lelőhelyeket tártak fel. Külterületét a kiterjedt erdőségek, a mezőgazdasági szántók és két szőlőhegy: a Felső-hegy és Alsó-hegy jellemzi.

A dinamikusan fejlődő község a Nova Bútor Bútorgyár Kft-nek köszönheti másik gazdasági pillérét, amely visszahat a kedvező településképre is.

Nova a Szilvágy felé menő útról

A község környezete korai lakott helyként ismert, amelyet a falumúzeumban látható leletek is bizonyítanak (kőbalta, őrlőkő, tűzkutya stb...). A község határában ősi telephelyek alakultak ki, többek között Pap-domb délnyugati, Zágorkidai út északi, a lenti út északi részén, a Központi major területén.[4] Római korból is találtak maradványokat. A honfoglaláskor a történelmi adatok szerint a zalai területeket a Kál horka törzse szállta meg. Nova is beletartozott az itt húzódó gyeplíniaiba, amelyek közül a belső és régebbi gyeplínia Zágorkida és Nova között húzódott. Nova első írásos említése 850-ben a salzburgi érsek egyházszentelésében található. 1190-ben egy írásban Novát a veszprémi püspökség kúriájaként említi. Ekkor már megvolt a veszprémi püspöknek az itteni birtoka, ahol nagyobb kényelmesebb kúriája is létezett, ezt 1267-ben, mint tartózkodási helyet meg is említik. Az Árpád - kortól feljegyzett története van, az almádi apátság alapítólevelében leírt birtokhatár ismertető említi először, a veszprémi püspök birtokaként. Gyakorlatilag az államosításig egyházi birtok, a veszprémi, majd létrehozása után 1777-től a szombathelyi püspöké.

1255-ben feljegyzik lakóit. "jobagiones episcopi Wesprimiensis de Nova" de 1331-ben is így jegyzik le. Nagy Lajos korából 1453-ból való irat még possessióként említi, ám 1446-ban oppidumként, tehát mezővárosként regisztrálták, mely a veszprémi püspöknek fizeti az adót.

Egy közvetlenül Mohács előtt keletkezett irat 25 telekről és 4 malomról számol be.

A török időkből nagyon sok birtokháborítási perirat maradt fenn. Ezek között van az 1529-ben keletkezett, amely azt írja elő, hogy a mezővárosban a püspök egyik adószedőjét az alsólendvai Bánffy Antal egyik provizora megverette, a neki pártján álló novaikkal együtt. Máskor meg a Gersei család erőszakoskodott. Egerszeget és Novát is kirabolták és felgyújtották. Később az erőszakoskodást súlyos pénzbüntetéssel sújtották. Ezért a következő évben vádalkut köt és visszafizeti az okozott kárt.

A templom plébánosa 1550-ben Petrus Vicearchidiaconus volt. Ez időben a veszprémi püspök földesurasága alatt 5 egésztelkes, és 21 töredéktelkes jobbágy él. Bár mezőváros a titulusa, mégis természetben fizetnek. Hamarosan a veszprémi püspök egy hosszú oklevélben zálogba adja a zalai mezővárost.

Kanizsa eleste után egyre többször jelenik meg határában a török. A városkát megerősítik, de a gyakori betörés miatt a birtokai elpusztásodnak. 1622-ben Ergelics Ferenc püspök 6 év adómentességet ajánl az elhagyott birtokok újratelepülőinek. A környező nagyobb végvárakat közmunkával erősítik meg. Novától is kirendeltek embereket Lentihez, Egerszeghez.

1656-ban a lövei kapitány adja hírül, hogy Zágorkidánál egy nagy török egység cselet vetett az egerszegieknek, s hogy ne tudjanak hírt adni a novaikat elhurcolják. Emberei elvesztését Széchenyi György püspök a szécsiszigetiek pusztításának tartja.

A vidék a töröknek is fizetett adót, az utolsó török uraság Mohamed Ispaya volt. Az ősi kéttornyú templom is tető nélkül maradt. Hamarosan azonban békés időszak kezdődik. 1716-tól kereszteltek, 1750-től teljes anyakönyvet vezettek.

A leírások szerint a XVIII. század elején 13 jobbágy, 1 molnár és egy kézműves él itt, háromnyomásos gazdálkodással 132 holdat műveltek. Malom működött Zágorhidánál piacra nem, csak saját szükségletre termeltek.

Mivel filiális egyháza van, iskolájában a környékelieket is tanítják. 1748-ban és később is feljegyzik, hogy a plébános horvátul is tud, mivel a zágrábi érseki szemináriumban tanult az illető. Ekkor 46 ház van, a falut 216 katolikus lakja.

A nagyhírű Bíró Márton veszprémi püspök ez időtájt ad engedélyt Nova környék erdeiben az egerszegi zsidóknak a hamuzsír égetésére.

1777-ben már lényegében elkészült az új templom, melynek 1600 fő a befogadóképessége. A falu híres plébánosa, Plánder Ferenc Göcsej néprajzának, hagyományainak, történeke máig legkiválóbb kutatója volt.

A XIX. században lakóházainak száma 277, lakosai száma 1724. Már ekkor működött egy magán kisdudóvó, egy katolikus elemi népiskola. Gyári üzemmel dolgozott egy gőzfűrésztelep.

1871 után kisközséggé fejlődött vissza. A vasúti forgalomtól távol esett és ez magyarázza, hogy nem tudott fejlődni. A szombathelyi püspök egykori birtoka a gróf Batthyány család kezére került. A hatalmas birtok - az összesen 6439 holdból 3911 holdat foglalt el - mellett alig volt életképes paraszti föld. A 868 gazdaságból mindössze 6 volt 20 holdnál nagyobb, mindössze 5 hold feletti birtok is mindössze 98 volt.

A település, mint a Göcsej központja még a két világháború között megőrzött szerepéből néhányat járási székhely, s mint ilyen szolgabírói, másrészt körjegyzőségi központ. Volt tüdőgondozó, szülőotthon, orvos, gyógyszertár is. Jelentős számú iparos dolgozott a községben: 4 asztalos, 1 szobafestő, 3 kovács, 2 bognár, 4 női és 2 férfi szabó, 2 mészáros, 3 ács, 5 kőműves, 2 kádár, egy - egy pék, bádogos, fazekas, köteles, téglás, valamint 2 fodrász, 3 kocsmáros, és 4 kereskedő.

A II. világháborúban 33 hősi halottat veszített a falu. A katonai beszállások, a nyilas közigazgatás, valamint a menekültek és a tovább vonulók nagy terhet jelentettek a községnek. A háború itt 1945. március utolsó és április első napjaiban három napig tartó kisebb (de azért csaknem száz szovjet és német áldozattal járó), ütközettel ért véget.

A földosztáskor igénybe vették a Batthyány Miklós gróf birtokát 102 hold kivétel, valamint a plébánia birtokainak javarészt. A még mindig nagyon kis földön gazdálkodó újbirtokosok hamarosan tszcs alakítottak. Ennek a folyamata felgyorsult az ötvenes évek elején (Rákosi Mátyás 1950-es agitációs nagygyűlése után különösen), de a tagság 1956-ban többnyire kilépett 1960-ban azonban újjászervezik, szinte mindenkit beléptettek. A tsz sok embernek adott munkát, de azért az olajipar, Lenti és Zalaegerszeg egyre vonzóbb lett, mint munkahely, majd mint lakóhely is.

1950-ben elveszik járási székhely címét, ezáltal az elvándorlás igen felgyorsul. Előbb az adminisztratív ügyek intézői távoznak, majd az orvosi ellátás leépítése következtében az egészségügyben tevékenykedők (előbb a tüdőgondozó, aztán a szülőotthon és a mentőállomás épül le).

Javult ugyan az úthálózat, de nem sikerült elérni a sokáig dédelgetett Ortaháza - Nova - Zalalövő kisvasút tervének megvalósítását. Emiatt a korábbi központi szerepkör erősen visszaesett. Ugyanakkor Zágorkida ez a már 1411-től oklevelekben szereplő helység 1963 óta Nova része.

Szerencsére az oktatásügyi és kulturális élet megmaradt. 1967-ben nagy erőfeszítésekkel megépült az iskola, amely jelenleg is működik, van óvoda is.

A rendszerváltás után Polgármesteri Hivatal működik a községben. 2000. évben sikerült befejezni a több éve húzódó szennyvízcsatorna beruházást, melynek következtében Zágorkida falurész kivételével 95%-os a meglévő 359 lakásban a bekötések aránya. Ugyanebben az évben kiépült a gázhálózat a községben. A vezetékes vízzel ellátott lakások száma megközelíti a 100 %-ot, hisz sikeres önkormányzati pályázat útján Zágorkida községrészben is megtörtént az egészséges vezetékes vízálózat kiépítése 2003-ban. Jelenleg a Pákai Közös Önkormányzati Hivatal kirendeltségként működik hivatal.

Természeti adottságok

A település igazgatási területe (vizsgálati terület) Zala megyében fekszik. Tájföldrajzi szempontból (MTA FKI 1990-es kistáj-katasztere alapján) a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájban, az Alpokalja középtájban, a Zalai-dombságban belüli Nyugat-Zalai-dombság részként a Közép-Zalai-dombság (Göcsej) kistájban fekszik.

Domborzat

A Felső-Zala, a Kerta és a Válicka völgye által határolt, magasra kiemelt, eróziós-deráziós dombság jellemzi a kistájat. Domborzatilag a Vasi-Hegyhátra emlékeztet, de felszíne alacsonyabb és sokkal tagoltabb. A jobbára jégkorszaki vályoggal fedett, pannóniai alapzatú dombsági táj legmagasabb pontjait északi és keleti kordalékkúp-maradványos vízváltó tetői (pl. Kandikó-hegy 304 m, Baki-hegy 298 m, Cigány-hegy 285 m) hordozzák. Átlagos magassága 240 m fszf. Dél-délnyugati irányban lejtősödő felszínét az eróziós és deráziós völgyek sűrű hálózata lépcsőzetesen lehanyatló párhuzamos dombsorokra és keskeny aszimmetrikus völgyközi hátakra tagolta.

Nova igazgatási területét a Kerta-, az Imre-, Salomfai- és a Cserta-patak észak-déli irányba lefutó völgyei tagolják, amelyek között észak-déli irányba elnyúló dombvonulatok emelkednek ki. Ilyen északon a Makkosi-hegy, a Felsőhegy valamint délen a Konc-hegy és az Alsóhegy. Nagyobb kiterjedésű enyhe lejtésű térszín az igazgatási terület középső részén alakult ki, amely egészen a Cserta-patakig nyúlik el, valamint az Újmajortól délre eső részre is áthúzódik.

Földtani adottságok

A mozgalmas reliefű táj energiahordozókban, mélységi hévizekben és építőanyag-ipari nyersanyagokban egyaránt gazdag. Energiahordozók közül említésre érdemes a nagylengyeli olajmező, a hahóti szénhidrogén-telep. A táj túlnyomó része 80°C-nál melegebb karsztvíz reménybeli területének minősül. 11 helyen 60-90°C-os, 3 helyen 35-60°C-os hévízfeltárás van. A helybéliek elmondása szerint a Konc-hegyen is végeztek hévízfeltárást. A dombsági kistájat borító fiatal üledékes kőzetek közül a felsőpannóniai agyag a fedőjébe települt galciális vályoggal és a szoliflukciós vályogos, löszös üledékekkel együtt a durvakerámia-ipar jó minőségű nyersanyaga.

Éghajlat

Mérsékelt hűvös – mérsékelt nedves éghajlatú, amelynek a déli része megközelíti a nedves éghajlati típust. A napsütés évi összege 1850-2000 óra között mozog. Az évi középhőmérséklet 9,5 °C körüli, a vegetációs időszaké 15,5 °C. Április 15. és október 14. között mintegy 182-183 napon (fagymentes időszak) keresztül a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. Az évi csapadékösszeg 750-800 mm, a déli részeken azonban kevéssel a 800 mm-t is meghaladja. A nyári félév csapadékátlagja 450-460 mm. A téli időszak hótakarós napjainak száma 40 körül van, az átlagos hóvastagság 40 cm körüli. Az ariditási index 0,88-0,94. A leggyakoribb szélirányokat elsősorban a völgyek futása határozza meg. A kiemelkedő területeken az északi és jóval kisebb gyakorisággal a déli szélirány az uralkodó, az átlagos szélesebbség a szélvédettségtől függően 2,5 m/s.

A táj éghajlati és a domborzati adottsága az erdő- és vadgazdálkodásnak valamint a turisztikának kedveznek.

Vízrajz

a kistáj északi nagyobb része a Zala jobbparti vízgyűjtője a Baki-Válicka völgyéig, déli része pedig a Csértán és az Alsó-Valickán át a Kertához folyik. A tájnak jelentős vízfeleslege van.

Nova igazgatási területe a Kerta vízgyűjtőjéhez tartozik. A település igazgatási területét keleten Zágorhidánál a Cserta-patak, északkeleten a Csértába torkolló Salomfai-patak, nyugaton és délkeleten a Kerta-patak, amely a községen is átfolyik, valamint a Kertába futó Imre-patak szelik át. A településtől nyugatra a Kerta-patakon víztározót alakítottak ki, amelynek műszaki állapota és üzemelése kifogásolható. A település feletti domblánc vápáin több időszakos vízfolyás folyik a befogadó Kertába.

Árvizek tavasszal és ősszel, kisvizek nyár végén gyakoriak. A Kerta-patak nagy vizei aránylag keskeny keresztmetszetben, kb. 50 szélességben folynak le. A Pajtavölgyi-árok, amelynek középső és alsó szakasza esik a településre, nagy vizei kártétel nélkül vonulnak le. A Hegyi erdő-árok középső és alsó szakasza folyik át a községen keresztül, amelynek nagy vizei belső területeket is elöntenek. A környéken számos, de vízhozamában erősen ingadozó forrás működik: Babati-kút, Picike-kút, Mária-forrás, Fácányosi lapi forrás, Németh-forrás, Kis-paperdei-forrás, Zsidólapi-forrás, Csallányosi-forrás stb.

Talajadottságok

a völgyekkel szabdalta kistáj periglaciális vályog és agyag talajképző kőzetén egyrészt pszeudoglejes barna erdőtalajok, másrészt – ahol ez az üledék karbonátos maradt – agyagbemosódásos barna erdőtalajok képződtek. Együttesen a kistáj 89 %-át teszik ki. Az agyagbemosódásos barna erdőtalajok mechanikai összetétele vályog, vízgazdálkodásuk kedvező. Termékenységük alapján VI., az erősebben kilúgzott, savanyúbb kémhatású változatoké a VII. termékenységi kategória. Mintegy 35 %-ban erdővel borítottak. Jelentősnek tekinthető a lejtőviszonyok alapján az eróziós potenciáljuk. A pszeudoglejes barna erdőtalajok eléggé elsavanyodott, nehéz művelésű, kedvezőtlen vízgazdálkodású talajok. Többnyire erdőterületek (kb. 61 %).

A patak völgyek karbonátmentes allúviumán főként öntés réti talajok fordulnak elő. Területi részarányuk 11 %. Mechanikai összetételük vályog, vagy agyagos vályog. Termékenységük a humuszanyagok mennyiségétől függően alakul és a VI-VII. termékenységi kategóriák között váltakozik. Jelentős a rétek részaránya.

Növényzet

A kistáj a Zalai (Saladiense) és a Göcseji (Petovicum) flórajárásba tartozik. Legelterjedtebb potenciális erdőtársulásait a gyertyános kocsánytalan tölgyesek (Querco petraeae-Carpinetum), a lomblevelű fenyvesek (Myrtilli-Pinetum, Pino-Quercetum) és a tölgy-kőris-szil ligeterdők (Querco-Ulmetum) képviselik. A völgyekben hegyi égerligetek (Alnetum glutinosae-incanae) is megfigyelhetők. A déli kietettségekben cseres kocsánytalan tölgyesek (Quercetum petraeae-cerris) is megjelennek. A szelídgesztenyéből hajdan sok élt a szőlőhegyeken, állományuk jelentősen lecsökkent a község térségében. Az aljnövényzet gyakori fajai a ciklámen, a kankalin és a pirítógyökér. A novai erdőkben, réteken számos védett növényfaj fordul elő. Kondorai-erdőben különösen nagy tömegben él a ciklámen. A Konc-hegy egyik akácosában néhány tő török lilium még ma is megtalálható. Az erdei réteken nagy számmal fordul elő az őszi kikerics.

Állatvilág

A klíma és a növényvilág jellemző állatvilágot alakított ki. A novai erdőkben leggyakrabban előforduló vadak: gímszarvas, őz, róka, vaddisznó, nyest, nyúl, mókus, pele, menyét, görény. A település környéke madárfajokban gazdag. Legjelentősebbek ezek közül: az ölyvek, vércsék, baglyok, varjak, harkányok, szalonka, bubosbanka, szarka, csóka, rigók, fecskék, seregélyek és különféle énekesek. A mezőkön, réteken fácánok, pacsirták, gólyák, rigók csapatokban élnek. A napsütötte réteken, erdei tisztásokon gyakori a fürgegyík.

A falukörnyéki patakokban egykor domolykók, keszegek, fenékjáró küllők, küszök, márnák, csukák, dévérek, csíkok, sügerek, kagylók és rákok éltek. A patakok szabályozása, a malmok eltűnése, a vízparti fák kivágása elősegítette a vízi állatvilág fajgazdagságának csökkenését. Ma már szinte csodaszámba megy, ha valahol rák fordul elő. Ritka a domolykó és a csuka is. A malmokkal eltűntek azok mély öblei és velük együtt a harcsa, a márna, a mértés csuka, a domolykó. A patakok vize elszennyeződött a kagylók szinte teljesen kipusztultak.

Változatos és gazdag a környék rovarvilága. A tölgyesekben sok szarvasbogár és cincér él. Ritkábban de előfordulnak az orrszarvú bogarak, aranyos bábrablók, futrinkák, csiborok, csíkbogarak.

Lakóterületek:

A község lakott területei részben a völgyi települések, részben a dombhátakra települt lakott helyek sajátosságait hordozza. A völgyi jelleg elsősorban a Göcseji utcára jellemző, míg a dombhát jelleg a Fő utcán figyelhető meg. A község alapvető szerkezetét a történelmi Fő utcára szervezett tengely határozza meg, amely a közlekedési útvonalak hangsúlybeli változásával együtt átfordult az É-D-i irányból a K-Ny-i irányba. A Fő utca tengelyében lévő templom így lett mellékes szereplője a ma meghatározó 75. sz. főútnak.

A Göcseji utca ma már kiszolgáló út, de egykoron jelentős forgalmat lebonyolító 75. számú főút része volt.

Az I. világháborút követően jöttek létre a Kossuth Lajos utca környezetében a szabályos parcellázások eredményeképpen a szabályos utcák és telkek rendszere. A tervezett utcák mellett változó telekmérettel oldalhatáros beépítést találunk.

A településképhez 8 db utcai közkút is tartozott, amelyek közül az utolsót 1966-ban temették be.

Az új beépítésű és most tervezett lakóterületek megtartják az oldalhatáros beépítést.

A Kossuth Lajos utca Ny-i részén részleges funkció gazdagítással a lakóterület mellett a kereskedelmi és szolgáltató tevékenység is sokkal nagyobb hangsúlyt kap, másrészt szintszám növelésére van mód.

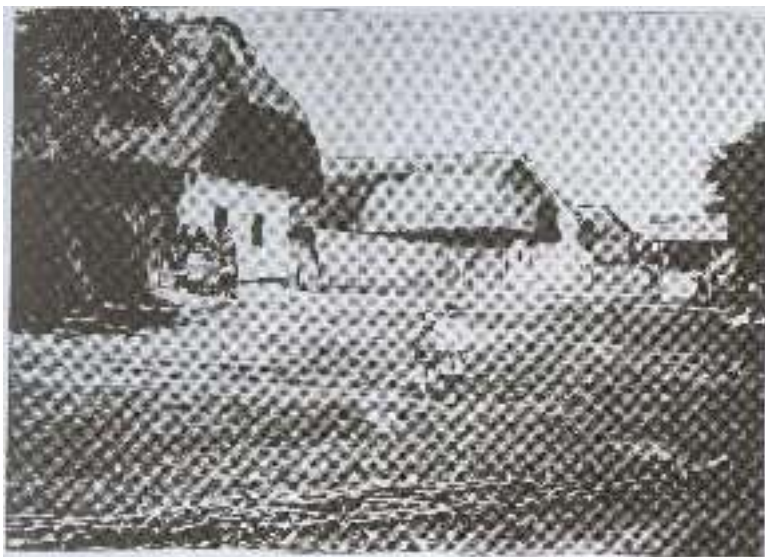
(Kép: fent Kossuth utca, lent Göcseji utca részlete)

Fő utca a templommal egykor

A történelmi magnak tekinthető Fő utca végén állt a kastély épület együttes, amelyből a tisztartó ház maradt csak ránk. A Fő utca jellegzetesen falusias beépítésű.

Paraszti életmód színterei a falusi porták voltak. A település módosabb parasztjai az „alvégiek” (ma Fő utca) voltak, míg a kevésbé módosak a Szurkos-szeren élők (ma Göcseji utca).

Boronafalás házak az Alvégen, ma Fő utca

A lakóházak hagyományosan boronafalás, tömés majd újabban téglapépítésűek voltak. A konyha padlózata téglapadlós, szobáké fölsikált föld volt. A padlózás csak a harmincas évek közepe után kezdett divatba jönni. A szobák berendezése: gazdagabbaknál tornyos ágyak – festett vagy esztergályozott ágyfejjel. Találunk még egymás mellé állított két szekrényt és szentképet. A szegényebbeknél sublót, láda és ágy található. A felnőttek legtöbbször a konyhában aludtak. Fiatal házasságoknál előfordult, hogy az istállóban kaptak helyet. A gyerekek az ágy alá betolható négy keréken járó deszkából összeszegezett „supedli”-ben feküdtek.

A tetőfedés anyaga rozsszalma volt. 1920 körül megkezdődött a zsúptetős házak lebontása, majd 1960-ban bontották le az utolsó ilyen házat az Alvégen. A Kovács műhelye az Alvégen volt található.

A község intézményei:

Az Önkormányzati hivatal a Kossuth utca 35. sz. alatt található korszerű épületben.

A Fő utca 2. sz. alatt áll a volt iskola épülete.

A Fő utca 3. alatt van az Öveges József Általános Iskola új épülete.

A Fő utca 1 sz. alatt található a Kultúrház épülete.

A sportpálya északi végén épült 2017-ben fel a korszerű sportöltöző.

Az óvoda épülete a 426/12 hrsz ingatlanon található a község központjában.

Az Alsó-hegy lábánál található a Csicsergő Szabadidőközpont, amely 2006-ban épült. A telek több mint 30000 m²-en terület el, valamint 2000 m² hasznos területű üdülőépületet foglal magába. A vállalkozás fő tevékenysége idegenforgalom és vendéglátás.

A Nova Tábor Kft által üzemeltetett Csicsergő Szabadidőközpont Magyarország egyik legmodernebb családi üdülője, ifjúsági tábora és erdei iskolája, Göcsejben.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

Nova természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, lakóinak együtt élése adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik. A településen három műemléki védeltséget élvező épület van. A Fő utca tengelyében áll a Hefele Menyhért által tervezett és 1777-78-ban épült Nagybaldogasszony templom.

Régi templomáról nem sokat tudni; a feljegyzések szerint nem volt neki tornya, fából készült haranglába Bíró Márton veszprémi püspök adományából két haranggal állt. A Kamara a régi templomot lebontatta, az újnak csak

az alapjai készültek erre el, a mise helye a régi szentély volt. Az új templom építését már a szombathelyi Szily János püspök fejezte be. A téglát helyben égették. Szily püspök 1779-ben kötött szerződést idősebb Dorfmeister István festővel a templom kifestésére. A templombelső négy oltárt rejt. A főoltár a mennybe menő Máriának van szentelve, a szószékkel szemközt lévő falmező oltára Keresztelő Szent Jánosé, míg a hajó két oldalának oltárai közül a bal oldali Szent Péter és Pál, a jobb oldali pedig Szent Kereszt tiszteletére emeltetett. A mennyezetfreskók Mária életéből vett jeleneteket örökítenek meg, a kóruson Dávid király és Szent Cecília látható. Az aranyozási munkákat Rast Simon 1780. május 13-ától, majd Arnold Antal (szombathelyi mester) 1785. május 31-től végezte. A templom harangját 1791-ben szentelték fel, középső harang 1928-ból, legkisebb szintén ebből az évből és Seltenhofer Frigyes soproni műhelyéből való. 1969-ben megkezdődött a freskók restaurálása, amelyet a közelmúltban kezdtek újra és még várhatóan ez a munka éveken át folytatódik. 1993-ra elkészült a templom külső felújítása. 2002-ben lelketlen emberek kifosztották a templomot.

A volt tiszttartóház az egykori kastély egyetlen fennmaradt épülete, környezetében teljesen új funkciók kaptak helyet. Az épület a közelmúltban felújítás eredményeként megújult.

A belső térben működő helytörténeti kiállítás fenntartása biztosíthatja az épület hosszútávú használatát.

Olgamajor Batthyány Zsigmond részére épült 1933-ban. 1945 után államosították. 1948-ban a kastély alatt avatták fel dr. Kassai László mérnök tervei alapján az első falepárló üzemet, amely 1953-ig működött. 1970 szeptemberében itt lőtte Marion Schuster vadászvendég az akkori világrekord trófeát viselő gímbikát. A kastélyt 2010-ben egy újabb épületrésszel egészítették ki, így már 26 fő elszállásolására alkalmas. Az L-alakú épületrész központi részében helyezkedik el a hangulatos étkező, melyet cserépkályha és gyönyörű trófeák tesznek még vonzóbbá. Innen nyílik a társalgó, valamint a lépcső, ami a két szárny emeletén elhelyezkedő saját fürdőszobás, kétszemélyes szobákhoz vezet. Környezete példamutatóan rendezett.

A település három régi szoknyás haranglábbal büszkélkedik. A Felső-hegyen áll az egyik és Zágorkida községrészben a másik.

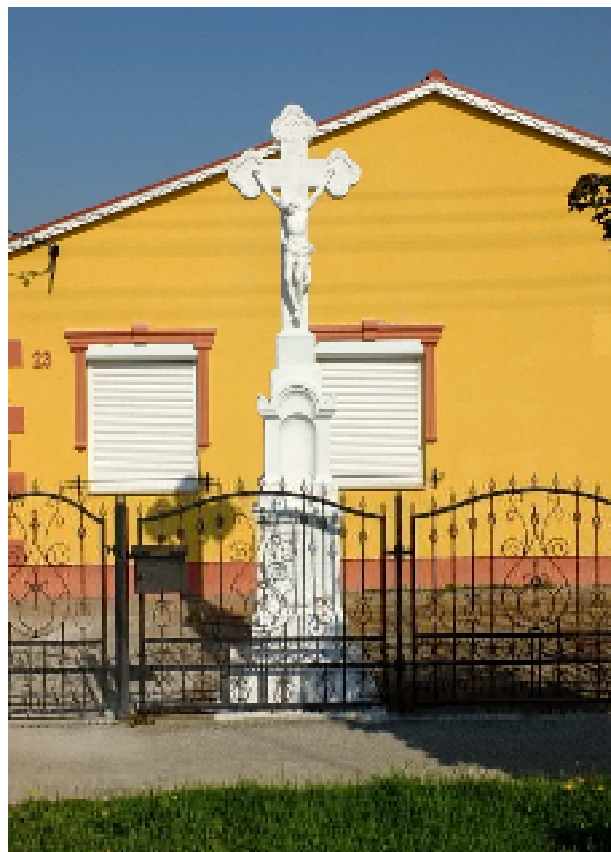

A sportpálya melletti emlékparkban egy új haranglábat találunk.

Nován lévő fogadalmi emlékek, keresztek:

Szilvági út menti kereszt Felső-hegy

Kossuth utca 23. sz. előtti kereszt

Kossuth utca keleti végén (1/2 hrsz) álló kereszt és a Nagyboldogasszony templom előtti kereszt (1922-ből)

1848-as és 1956-os kopjafa

Szent Flórián szobor Fő utca (1904-ből) és Kőkereszt a Fő utcán

Hősi emlékmű a Fő utcán

Alsó-hegyen álló kereszt

Temetők:

A községben az egykor különálló településrészeknek megfelelően találunk temetőt Zágorhida délnyugati részén, és Nova Temető utcájában.

Zágorhida temető részlete

Novai temető részlete

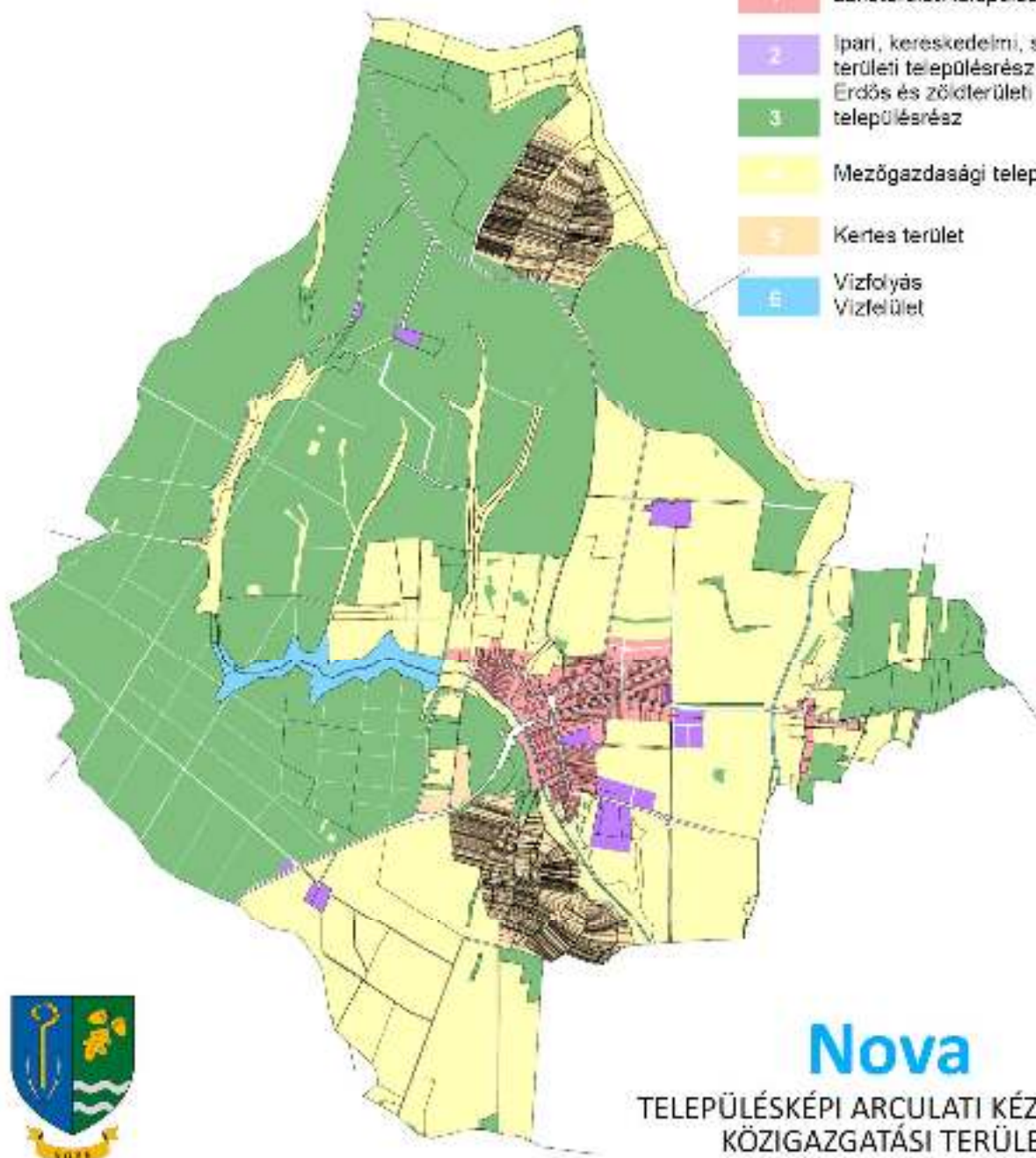
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép,
arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

4

KÖZIGAZGATÁSI TERÜLET JELLEMZŐ TELEPÜLÉSRÉSZ TAGOLÁSA

- 1 Lakóterületi településrész
- 2 Ipari, kereskedelmi, szolgáltató területi településrész
- 3 Erdős és zöldterületi településrész
- 4 Mezőgazdasági településrész
- 5 Kertes terület
- 6 Vízfolyás
Vízfelület

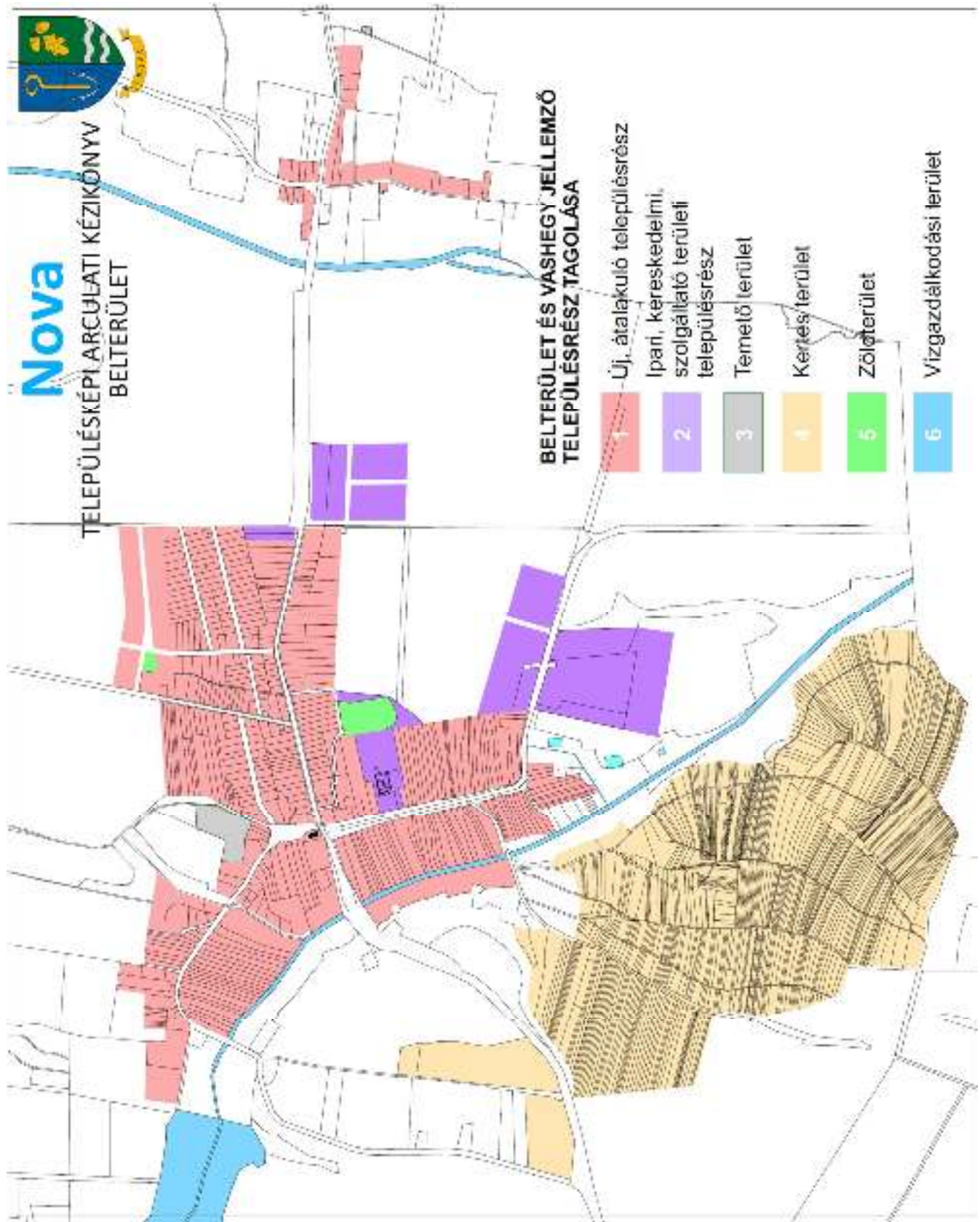

Nova

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
KÖZIGAZGATÁSI TERÜLET

Nova

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
BELTERÜLET

BELTERÜLET ÉS VASHEGY JELLEMZŐ TELEPÜLÉSRÉSZ TAGOLÁSA

- 1 Új, átalakuló településrész
- 2 Ipari, kereskedelmi, szolgáltató területi településrész
- 3 Temető terület
- 4 Keresés terület
- 5 Zöldterület
- 6 Vízgazdálkodási terület

ÁTALAKULÓ ÉS ÚJ TELEPÜLÉSRÉSZ

A területen régi, esetleg összevont, vagy újonnan kialakított telkeken jellemzően oldalhatáros és szabadon álló beépítést kell alkalmaznunk. A magas tetős tetőkialakítás általánosan elterjedt. A tető hajlásszögének 30-45 fok közöttit érdemes választani. Így nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét, gazdaságosan kihasználható geometriájú tetőtér alakul ki, valamint a déli tetőfelületre épített napelemek a lehető leghatékonyabban tudnak működni. A településkép egységességét őrizni segít, ha a ház oromzattal, vagy csonka kontyolt, vagy kontyolt tetővel fordul az utca felé. Nován kerülendő a sátortető és a toronyszerű tetőkialakítás. A nagy telkek esetén az épület tömegét az alaprajz játékaival, vagy keresztzárnyakkal lehet megtörni, a tagolt épületalaprész segít elkerülni a környezetétől idegen épülettömeg megjelenését. Az új beépítéseknél is célszerű figyelemmel lenni arra, hogy a keresztbe beforduló épületszárny csak kellően széles telek esetén alkalmazandó, ott is megfontolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A következőben példákat mutatunk a település kialakult utcaképeire, jellegzetes háztípusaira.

József Attila utca lakóházai

Béke utca 4-8. hsz

Göcseji utca 40/a-44.hsz.

Fő utca 74-80. hsz.

Új utca 2-10. hsz.

Zrínyi utca 2-4. hsz

Béke utca 17-23. hsz.

Kossuth utca 21-15. hsz

Fő utca 52-56. hsz.

Városias jellegű beépítések

Kossuth utca nyugati része

Fő utca 2. - Göcseji utca 1.

Göcseji utca 2. hsz - Könyvtár, Takarékszövetkezeti fiók, Presszó

Hagyományos épülettípusokon kívül a községben jellemzőek a polgári életformát képviselő eklektikus, szecessziós lakóházak is.

Zrínyi utca 1. hsz.

Ady utca 3.

Fő utca 22. hsz.

Fő utca 60. hsz.

Göcseji utca 54-56. hsz.

Göcseji utca 43. hsz.

Göcseji utca 41. hsz.

Göcseji utca 22. hsz.

GAZDASÁGI TERÜLET

A Fő utcán működik a község legnagyobb munkaadója a NOVA Bútor Bútorgyár Kft., amit 2002. július 23-án alapította egy magyar Kft. és egy osztrák részvénytársaság. A gyár a Körmenten székelő ADA Hungária Kft.-vel együttműködve folytat bútorgyártást.

A Fő utca 21-23. szám alatt elhelyezkedő gyártó egység 24 fő munkavállalóval indult el, majd 2005-ben 40 fővel dolgozott. A 2005-ben végrehajtott rendezési terv módosítás megnyitotta az utat a gyár jelentős bővítésére, a termelés felfuttatására.

2010-ben 200 főnek tudtak már munkát adni. Legutóbb 2017-ben került sor a gyárterület bővítésére.

A község központjában megbúvó gyár a Fő utca felől megtartotta korábbi lakóházak utcaképi jellegét, míg belső bővítései illeszkednek a településképhez. A jövőben ezen illeszkedés megtartása, a Fő utca felől a utcakarakter s lépték megtartása, a gyárépületek utcaképtől való távoltartása továbbra is fontos településképi feladat lesz.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Nova külterületét zömében erdők alkotják. A mezőgazdasági területek között szántók az uralkodók, de két egykori zártkerti területe is van: az Alsó-hegy a belterületől nyugatra és a Felső-hegy a Szilvagy felé menő úton. A közigazgatási terület változatos terepadottságú. A völgyet az észak-déli irányba folyó Kerta-patak mélyíti.

Novai erdő

Göcsej látképe a Felső-hegyről

KERTES MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK

Nován két zártkertet, a településrendezési tervben kertés mezőgazdasági területként besorolt területet, találunk. A kertés mezőgazdasági területek a "második otthon" szinterei voltak. A hegy volt az, amit elsősorban hétvégén műveltek. Emellett a hegy lakott hely is volt – már 1711-ben is lakták, egészen a '70-es évekig. A szőlőfajták közül a burgundi, izabella, tótszőlő, kadarka, noha emelendő ki. A hegy ezentúl a kaszálóival és gyümölcsstermesztésével töltött be fontos szerepet a gazdálkodásban. A hegyet gypű vette körbe, gyakran akáccal beültetve. A hegy laposabb részein saját vagy közös tóka létesült, amely 2x2-től 4x4 m nagyságú is lehetett 2-2,5 m mélységgel. A pincék boronafalask hagyományosan szalmatetővel, benne fa préssel. Első vasprés 1930-ban került beüzemelésre. A mindkét irányba a völgyek felé lefutó kertekhez oldalhatáros beépítésű ház tartozik.

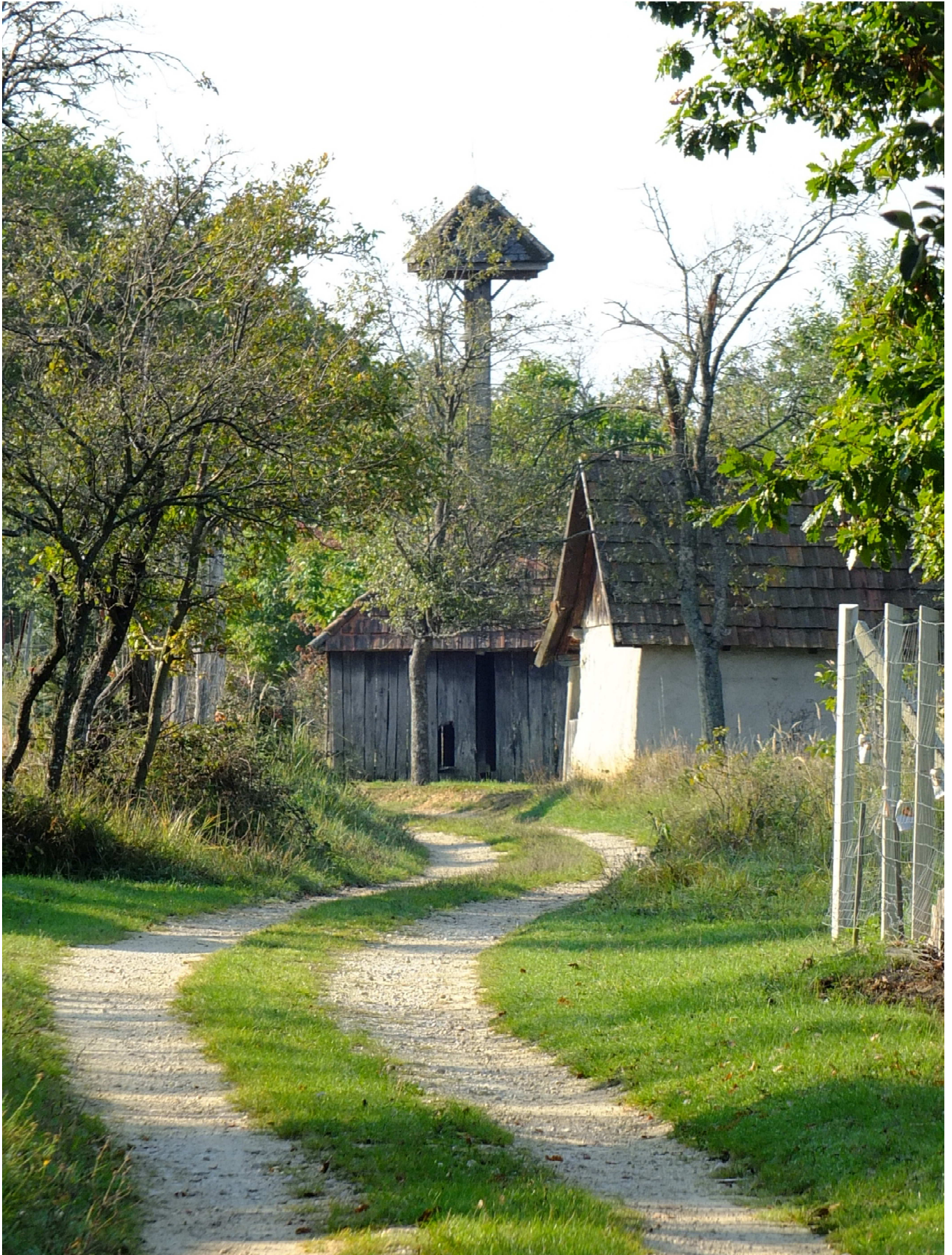
Boronafalas pince egykor

Boronafalas pince Felső-hegyen ma kívül és belül

Hagyományos pincék a Felső-hegyen

Felső-hegy a harangtoronnyal

Felső-hegy boronfalas pincék

Az Alsó-hegy jellegzetes beépítése, alsó képen a kilátó melletti pihenővel.

AJÁNLÁSOK | ÁTALAKULÓ, ÚJ TELEPÜLÉSRÉSZ

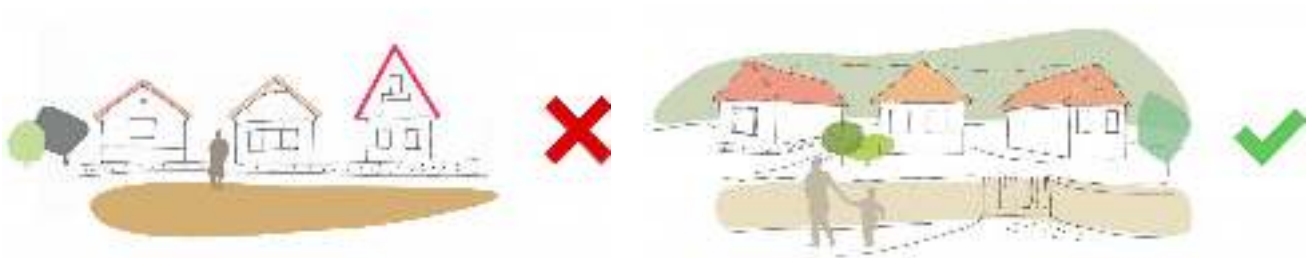
a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

5

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Zavaró, ha az egyes utcákra, utcaszakaszokra, szomszédos épületekre jellemző tetőformáktól, vagy sűrűn beépített utcasorban a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő.

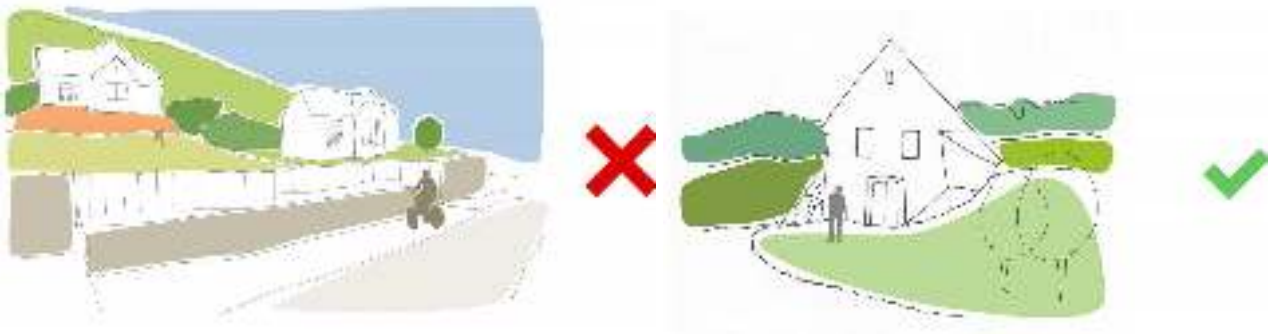

Kialakult beépítésű területre nem javasoljuk településképi szempontból pl: foghíj telken a tagolt tetőkialakítást, ott az illeszkedés a szomszédos épületekhez a helyes megoldás. Az ilyen típusú épületeket az új beépítésű területeken, de ott is az adott utcaképhez illeszkedően javasoljuk megvalósítani.

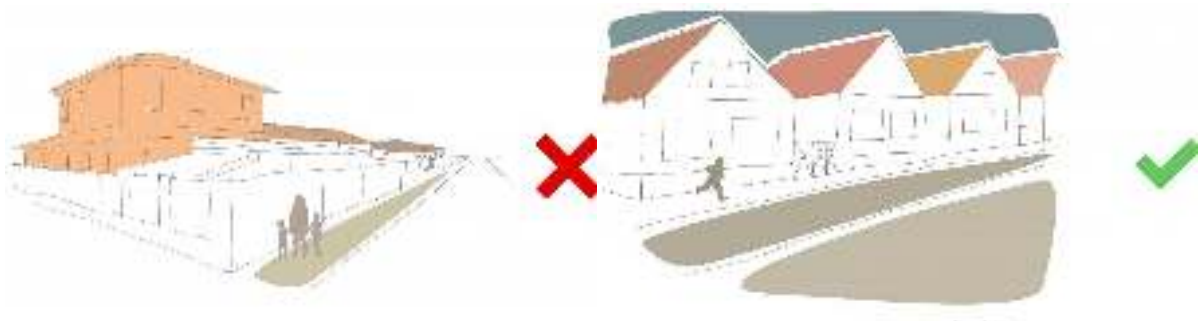
TEREPALAKÍTÁS

Kerüljük a földtani problémákhoz is vezető bevágásokat, helyette a terephez illeszkedően telepítsük épületeinket.

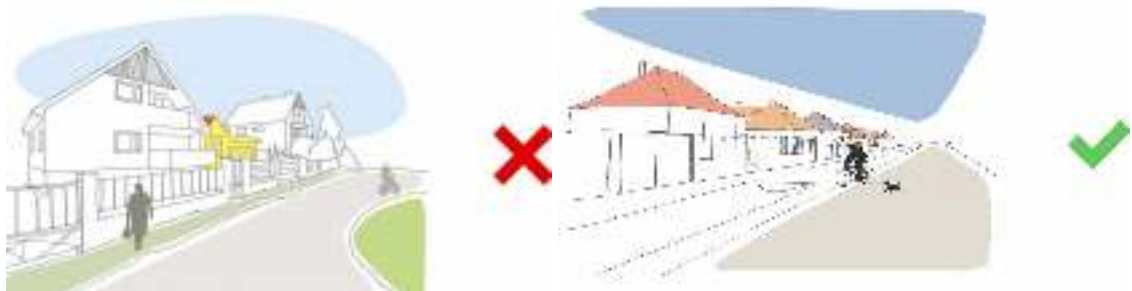

MAGASSÁG

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített, vagy egymáshoz közel álló épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

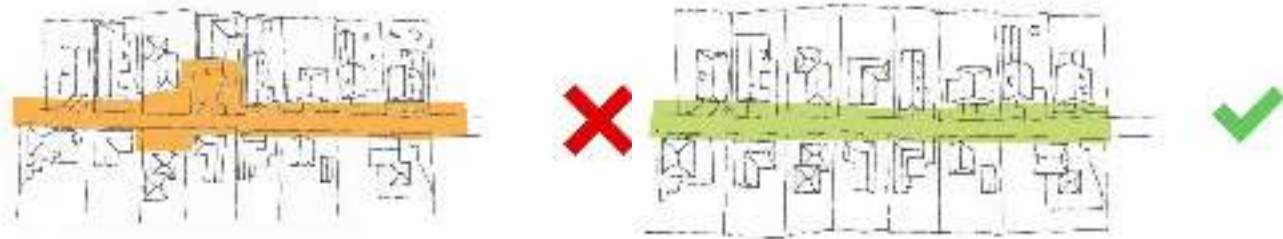

Ahol egységes típussterv alapján létesült lakóterület javasoljuk a már magasabb épületállományhoz való illeszkedést.

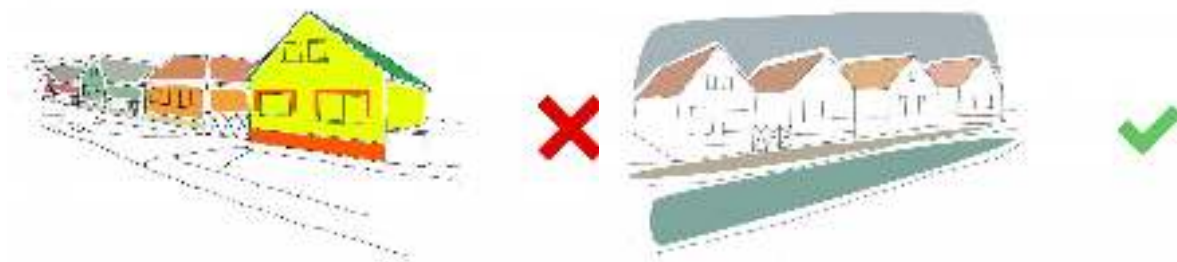
TELEPÍTÉS

Az egy utcában álló épületek esetében egységes módon kell az előkertet kialakítani. Az épületeket fő tömegükben az utcára jellemző módon javasolt elhelyezni, hogy az utcaképet alkotó homlokzatok egységes településképet eredményezhessenek.

SZÍNEK

Kerüljük a harsány és a környezet, környező épületek színvilágától idegen színek használatát.

KERÍTÉS

Kerítések terén is beszélhetünk hagyományosan alkalmazott anyagokról, vagy formákról - Nova esetében ez az átalakuló, új településrészen is látható, amelyek igen szép példái a klasszikusan alkalmazott kő és fa kerítésnek. Az új építésű részeken változatos anyaghasználattal találkozunk: a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig, a legtöbb esetben fa köztes elemekkel vegyítve. Jó példái annak, hogy a hagyományos mellett megférnek a modern anyagok, kialakítások is. A kerítések kialakítása során bátran dolgozzunk a lakóépületünkénél is alkalmazott anyagokkal, színekkel: így méginkább harmónikusabb, egységesebb hatást érhetünk el. A kertkapu kialakításakor hangsúlyozzuk a belépés helyét, de kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárati kialakítást.

Példa kapuk és kerítések kialakítására

Fő utca 57. hsz.

Az új építésű részeken már változatosabb anyaghasználattal találkozunk: a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig, a legtöbb esetben fa közties elemekkel vegyítve. Jó példái annak, hogy a hagyományos mellett megférnek a modern anyagok, kialakítások is.

Göcseji utca 4. hsz.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A hagyományos nyíláskialakítás példái a képeken jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. Az újabb beépítések már tömegtermelésben készült korszerű, de uniformizált ablakairól ismertetnek meg.

A lakóterületek mellett a kertés településrészen lévő épületek nyílás kialakítása is nagy figyelmet érdemel, mivel a több kisebb nyílás elhelyezése tagolt, kellő ritmusú homlokzatot eredményez.

A tetőtér esetében padlásnál a szellőző nyílások kialakítása, tetőtér beépítés esetén a helyiség fénybiztosítása egy arányos tagolt nyílással kedvezően kialakítható.

Képek: a XX. század elejéről származó ablakok.

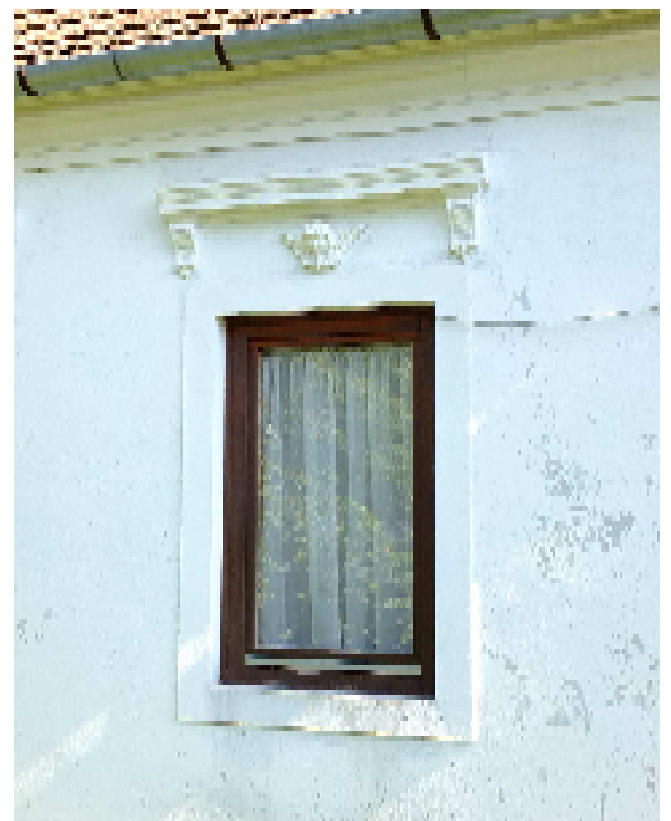
Régi építésű lakóházak esetében sem kell lemondani a nyílásokról. Érdekes az utcai karakterhez és lakóház léptékéhez illő ablakkiosztást alkalmazni, helyreállítani, ami az épület tetszetős megjelenését is eredményezi. Érdekes fa anyagú nyílászárókat használni, amelyek visszaadják az anyag természetes színét és jellegét.

Példák ablak kialakításra

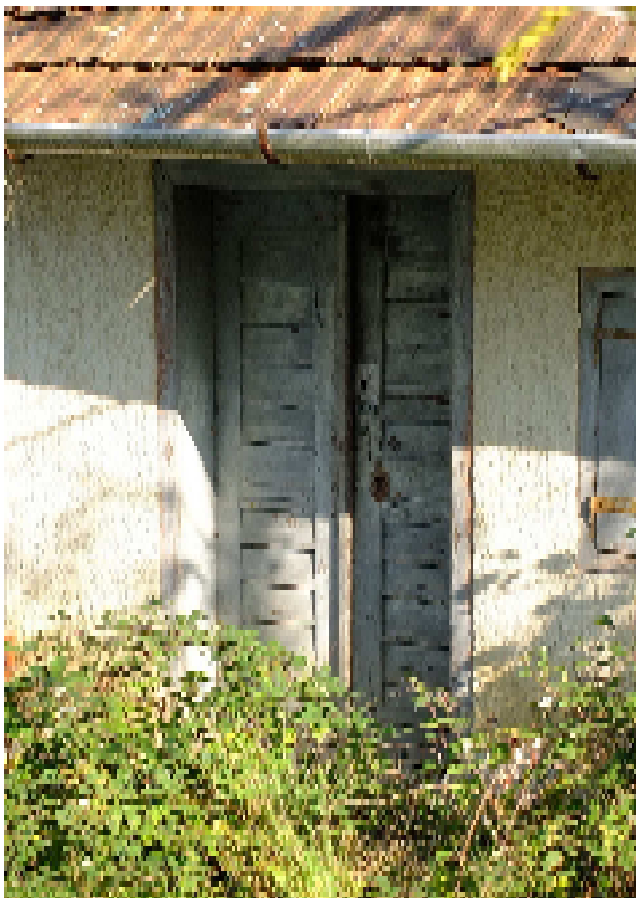

Példák ablak kialakításra

Példák ablak kialakításra

KAPUK

A község Felső-hegyen lévő pincéire jellemző a mívésen kidolgozott, és máig fennmaradt bejárók egyedi kialakítása. A változatos formavilág lehetővé teszi a tulajdonos és asztalosmester kreativitásának megjelenítését.

Nagyboldogasszony templom kapu kialakítása

Pajták

A gazdasági élet színtere az udvar volt, pajtákban kazalban tárolták a szénát az istállók közelében. Egyre fogyatkozó számú sajátos gazdasági épületei a községnek. A korábbi pajtasort az egyre fogyatkozó számú, ritkuló gazdasági épületek őrzik, pedig tároló épületként hasznosításuk mai is biztosítható lenne a faluban.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Nován több helyütt fellelhető a népi építészetre jellemző díszített oromzat. A barna, zöld, szürke fa felületek a visszafogott színű (fehér, szürke, beige, vagy halvány színű) falfestéssel és gipsz díszekkel esztétikus megjelenést kölcsönöznek az épületnek.

A vakolt felületek oromfalak, attikák mellett a fa díszítések is jól kiegészítik az épület megjelenését ahogy az alábbi képek is mutatják.

A homlokzat tagolása még a közelmúltban épült lakóházat is vonzóbbá tehet. Az utólagos hőszigetelés során merjünk élni ezekkel az eszközökkel és a helyi példák alapján alakítsuk mi is az utcaképet.

RÉSZLETEK

A bádgos szerkezetek kialakításáról sokszor megfellekedezünk. Szerencsére Nován lefolyók, vízgyűjtők és tetőszellőzőkre is számos példát találunk.

Példák bádgos munkára tetőszellőző és ereszelefolyók esetében.

A kerítések kialakításánál is megfigyelhetünk apró részletekig kidolgozott, igazi mestermunkát, mint a képen látható 'kottás kapukialakítás' a Fő utcán.

KERTEK

Nován a kertek közül kiemelkedik az Olga major kiterjedt parkja. A műemlék épület hatalmas parkja lassan 100 éves múltra tekint vissza és gyönyörű erdei környezetben terül el.

(Kép: Olga major park részletei a közelmúltban létesült új tóval)

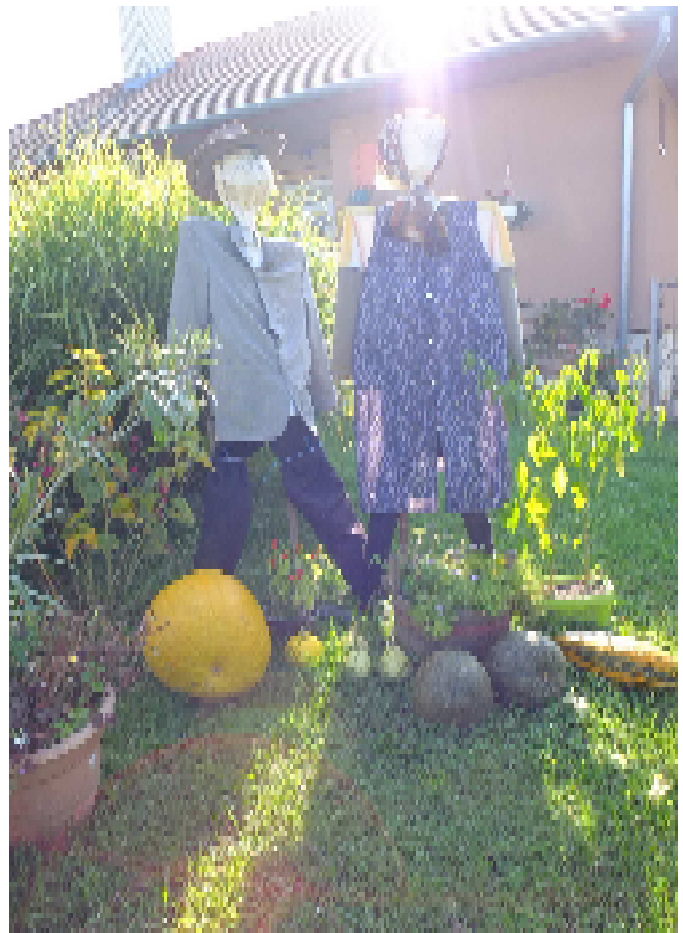

Nován az udvarok klasszikus tagolása előkertes utcákban előkert, azt követi az udvar, amely sok helyen díszkert, gazdag kiültetésekkel. Az udvar hátsó részei konyhakertként, kertaljai szántóként működnek. Nován sok kertészet is található, kiterjedt ültetvényekkel.

Az ablakokat, tornácokat futó virágokkal tehetjük hangulatosabbá.

Az udvarok virágágyásaiba, előkertekbe gazdag forma- és színvilágú növényeket ültessünk. Bátran alkalmazzunk színes virágú évelőket, egynyári virágokat, ügyelve az egy időben virágzó fajok színharmóniájára.

A virágosítás mellett a község számos pontján találunk hangulatos – évszaknak megfelelő- kerti dekorációt is.

Az udvari térburkolatokat a széles anyaga és formaválasztékot kihasználva alakítsuk ki. Lehetőleg könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevésbé használt részekben dekoratív, régi téglából alakíthatunk ki járófelületet. A szegélyeket azonos hangulatú anyagból javasolt kialakítani.

A kert egyes részeit alacsonyabb, magasabb növényfalakkal választhatjuk el. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék és lágyszárúak telepítése javasolt. Bokrok közül a Göcseji utcai képen is látható alacsony növésű, könnyebben gondozható rózsát előnyben részesíthetjük. A ház és járdán kívüli sövény magassága ne haladja az 1,50 m magasságot, illetve a sövény /vagy tuja/ ne lógjon be a járda járófelületébe.

Gyepesített, gondozott udvar

A védett területek és területhasználat során 1143/2014. EU rendelet szabályoz az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről, a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól, a 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről.

Őshonos növényzet felsorolása

Külterületi útmenti fásításához ajánlott fafajok:

Quercus robur (kocsányos tölgy)
Quercus petraea (kocsánytalan tölgy)
Carpinus betulus (gyertyán)
Fraxinus excelsior (magas kőris)
Acer pseudoplatanus (hegyi juhar)
Acer campestre (mezei juhar)
Tilia cordata (kislevelű hárs)
Tilia platyphyllos (nagylevelű hárs)
Tilia tomentosa (ezüsthárs)

Beépítésre szánt területek útjainak növénytelepítéséhez ajánlott növényfajok:

Fák

Díszfák

Magas fák

Quercus robur (kocsányos tölgy)
Quercus petraea (kocsánytalan tölgy)
Carpinus betulus (gyertyán)
Tilia cordata (kislevelű hárs)
Tilia platyphyllos (nagylevelű hárs)
Fraxinus excelsior (magas kőris)

Középmagas fák

Acer campestre (mezei juhar)
Prunus padus (zselnicemeggy)
Pyrus pyraeaster (vadkörte)

Gyümölcsfák

Alma
Körte
Cseresznye
Meggy
Szilva
Ringló

Cserjék

Utcák zöldfelületein

Hibiscus syriacus (mályvarósa)
Lavandula angustifolia (fás levendula)
Forsythia x intermedia (aranyvessző)
Hydrangea arborescens (fás hortenzia)
Deutzia scabra (gyöngyvirágcserje)

Paeonia lactiflora (fás bazsarózsa)
Potentilla fruticosa (cserjés pimpó)
Salvia officinalis (zsálya)
Spiraea sp. (gyöngyvessző)
Syringa vulgaris (orgona)
Buddleia davidii (nyári orgona)
Buxus sempervirens (puszpáng)

Évelők

Aster alpinus (őszirózsa)
Aster dumosus (törpe őszirózsa)
Aster linosyris (aranyfürt)
Aster novi-belgii (kopasz őszirózsa)
Delphinium x cultorum (szarkaláb)
Centaurea dealbata (szürkés imola)
Hydrangea macrophylla (hortenzia)
Brunnera macrophylla (kaukázusi nefelejcs)
Bergenia cordifolia (szívlevelű bőrlevél)
Convallaria majalis (gyöngyvirág)
Hosta sp. (árnyékliliom)
Hemerocallis sp. (sásliliom)
Gaillardia x grandiflora (kokárdavirág)
Iris sp. (nősziröm)
Rosmarinus officinalis (rozmarying)
Salvia officinalis (orvosi zsálya)
Salvia nemorosa (ligeti zsálya)
Chrysanthemum sp. (krizantém)
Sedum sp. (varjúháj)
Potentilla aurea (arany pimpó)
Tulipa sp. (tulipán)
Narcissus sp. (nácisz)
Hyacinthus sp. (jácint)
Crocus sp. (krókusz)

Egynyáriak

Calendula officinalis (körömvirág)
Callistephus chinensis (őszirózsa)
Tagetes sp. (büdöske)
Portulaca grandiflora (porcsin rózsa)
Verbena hybrida (kerti vasfű)
Dahlia sp. (dália)
Antirrhinum majus (tátika)
Cosmos bipinnatus (pillangóvirág)
Viola x witrockiana (árvácska)

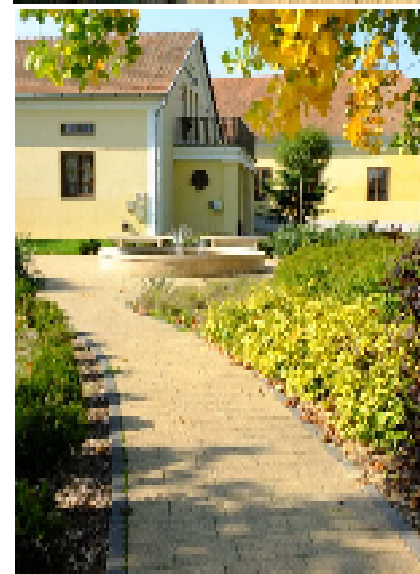
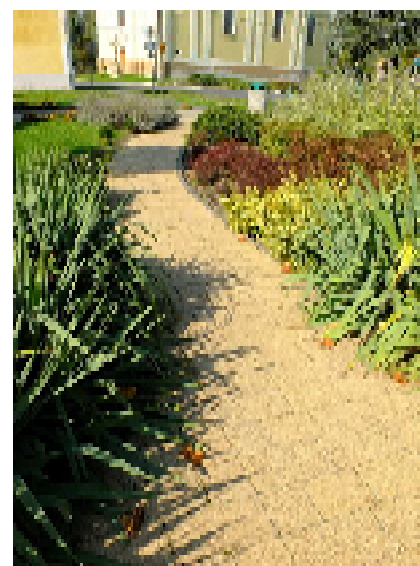
UTCÁK

közterületektelepülésképi útmutatója

Nova közterületei sokat szépültek, és rendezettek. A faluközpont számára az elmúlt években a plébánia, a művelődési ház közötti tér több pontján is jelentős beruházást hajtottak végre. A változás eredménye kedves, a magasabb beépítéshez igazodó kisvárosias tér.

A tér építészeti megoldását javasolt folytatni a 2017-ben megépült sportöltöző felé a Milleniumi park előtt, továbbá kiterjeszteni az óvoda felé is. A megnövelt terület a község jelentősebb intézményeit is egységes térképzésbe foglalná.

Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is, a légvezetékes rendszer kiváltására földkábeles kialakítással, elsősorban a Fő utca, azon belül is a templom, tisztartóház környezetében.

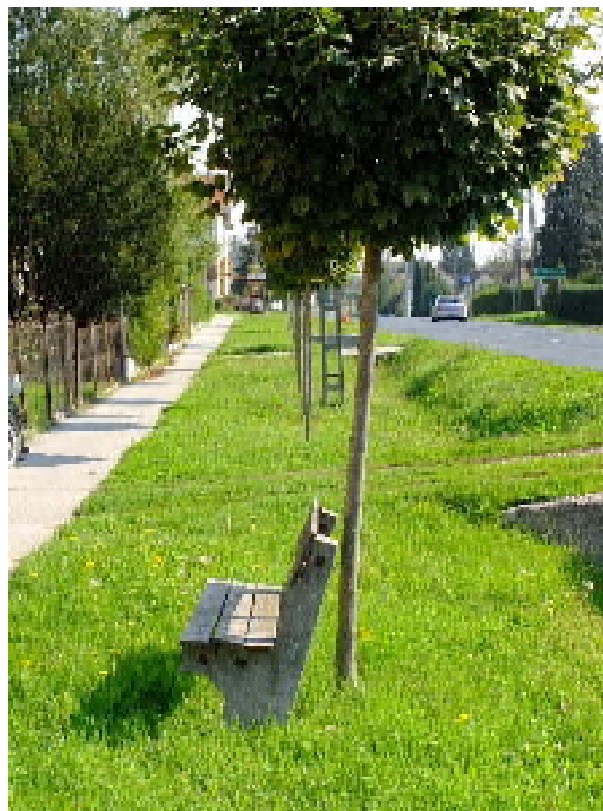
Nován a Fő és Kossuth utcában a szélesebb közterületeknek köszönhetően kedvezőbb utcakeresztmetszetet alakíthatunk ki. Az utcák egységes fasorai kiemelik a település fő útvonalaait, irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa. Ez az eset áll fenn a képen látható Kossuth utcai volt mentőállomás előtti mamutfenyőnél, ahol a már 80-90 éves fa körül a közművezeték kiváltása lenne szükséges.

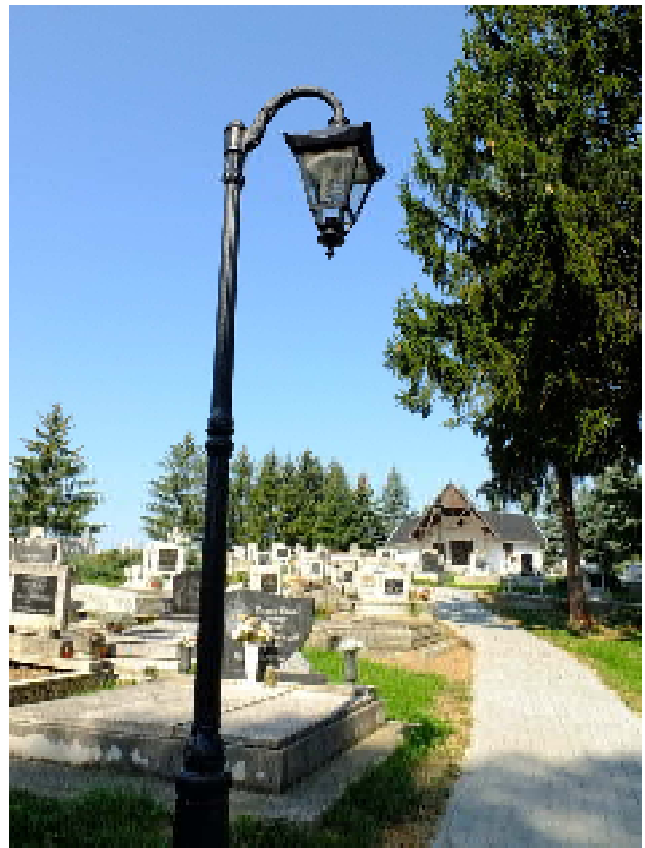
Fontos, hogy a felszín alatti vezeték (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor és kialakításuknál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére.

Ne alkalmazzunk inváziós fajokat (amerikai kőris, nyugati ostorfa stb).

Kerüljük a fenyőféléket, az örökzöld (pl: tuja) telepítését. (Kép: Kossuth utca fásítása.)

Fontos, hogy utcaképhez tartozó, utcaképet meghatározó előkertben teraszok, kerti tetők oldalsó zárásaként, állandó vagy időszakosan ponyva, nád, műanyag takarás, fémlemez burkolás nem javasolt.

A novai temető hangulata meghitt és egyben egyedülállóan különleges. A 2017-ben felújított és térkővel rendezett temető egy lankás dombra kúszik fel, így a sírok az egyes íves sétányokon haladva lassan tűnnek fel a szemlélő számára.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

A település igazgatási területe Zala megyében fekszik. Tájföldrajzi szempontból a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájban, a Zalai-dombvidék középtájban, Nyugat-Zalai-dombság részként a Közép-Zalai-dombság (Göcsej) kistájban fekszik. Külterületének jelentős része az ökológia hálózat övezetéhez tartozik, a meglévő tájhasználat megtartása javasolt.

Ökológia hálózat övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen toronyszerű építmény kilátó kivételével, hírközlési adótorony, szélérőmű elhelyezése nem javasolt. Ökológiai hálózat területén és tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen javasoljuk a reklámhordozók elhelyezésének tiltását.

Az igazgatási terület 16%-a áll csak mezőgazdasági művelés alatt. A mezőgazdasági területek a települést szinte gyűrűként veszik körül mintegy tisztást alkotva a sűrű erdő közepén. A szántókkal borított dombhátak több pontjáról az egymással szemközti domboldalakra, a településre rálátva szép panoráma tárul fel.

Jellegzetes, hogy a nagy, összefüggő szántóföldi táblák mellett jelentős kiterjedésű gyepterületeket találhatunk, amelyek összességükben nagyobb területet tesznek ki, mint a szántók. A gyepek a mezőgazdasági területek 52%-át adják, a szántóterületek a 43%-át. Hosszú, összefüggő gyezsáv övezi a Medesi-patakot, de ugyancsak nagy kiterjedésű gyepgazdálkodású területek terülnek el az erdőszéleken is. Szántók jobbára a településtől északra és délre találhatók.

A külterületi településrészekben fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani. Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. Az OTrT alapján meghatározott tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. Amennyiben fejlesztésre van szükség úgy, - ha a vezetékek földbe fektetése nem oldható meg, - a meglévő tartószerkezeteken történő elhelyezés javasolható csak.

Gondoljunk az éjszakai fényszennyezésre is, a világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldásokat alkalmazzunk.

A védett területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati, vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott, Az éjszakai fényszennyezésre is gondolnunk kell. A világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldások alkalmazhatóak. Az éjszakai fényszennyezés csökkentése érdekében nem javasolt a hideg fehér fény világítótestek alkalmazása, és a világítótestek árnyékolása, valamint a világítás időtartamát a tényleges használat idejére, a szükséges mennyiségre csökkenteni.

Az Alsó- és Felső-hegyen meg kell őrizni a pincefalak és homlokzatok formai kialakítását, arányait, a szokásos anyaghasználatot valamint a pincék bejárata közötti távolságot és a közlekedési felületekhez való viszonyát. Új pincék kialakításakor ügyeljünk arra, hogy az új építmény szervesen illeszkedjen a pincesorba. A pincék fölötti területet folyamatosan karban kell tartani, kaszálással megakadályozni az erdő terjedését és a becserjésedést. A pincék közötti teresedésekben mandula, dió, cseresznye, alma, körte ültetése javasolt.

A kertés mezőgazdasági területeken kerítés elhelyezése a hegy hagyományai alapján nem ajánlott, helyette legfeljebb élősövény telepítését javasoljuk.

Novai táj lát képe

A Kerta völgyben fekvő nagyobb tömegű építmények (bútorgyár üzeme) az építmények tájba illesztése fontos feladat. A technológiai által megkövetelt és építészetiileg nívós épület masszív tömege oldható elsősorban az épület tömeg tagolásával, fásítással (lásd alsó kép).

Nova Bútorgyár lát képe

ALSÓ- ÉS FELSŐ-HEGY

Az Alsó- és Felső-hegyen is kiemelten fontos, hogy a településrész és az épületek harmonikusan illeszkedjenek a tájba. A megfelelő telepítésen és terepalakításon túl ügyeljünk arra, hogy lehetőség szerint megfelelő természetes háttérrel, környezetet adjunk az épületnek. Így otthonunk olyan lesz, mintha már rég ott állna, emellett a kertben és az épületben tartózkodás is kellemesebbé válik. A tájba illesztett épület nem hivalkodik, hasznosítja a fák szélvédelmét, árnyékolását is. Az épülettömeg követi a háttérnövényzet szerkezetét, kertje követi a jellegzetes szegélyvonalakat, takarja a burkolt felületek látványát. A kert legyen bensőséges kialakítású. A szőlő, gyümölcsös telepítés a völgy felé futó koordinos, soros legyen, illeszkedve a szokásokhoz. A magaslaton álló ház mellett gyümölcsfákkal vagy lugassal készíthetünk leárnyékolt teret. Vonzóbb a látvány, ha nem tárul fel pőrén az épület és a kert minden részlete. Az épületet részlegesen takarjuk növényekkel, amelyek kiemelik annak szépségét, kontrasztosabbá téve az emberi alkotást.

Az épület tájba illesztését a megfelelő építési hely megválasztása mellett nagyban segíthetjük a meglévő növényzet megtartásával. A telek rendezésekor tartsunk, védjünk meg annyi növényt, amennyit lehet! Ne feledjük, egy 100 éves fa felneveléséhez 100 év szükséges! A csupasz telekre telepített növények csak sok év után nyújtanak kedvező látványt, barátságos környezetet. Egy megmentett fa alá épített télikertnél például nem kell éveket várni, mire használhatóvá válik ez az átmeneti tér, mivel a „ház fája” hús árnyékot vet rá, télen viszont átengedi a melengető napsugarakat.

A kert használatát, „helyiségeit” is ugyanúgy meg kell tervezni, akár az épületét. Az újonnan kialakított építési telkeken a tervezés különösen fontos, épületenként jelentősen változhat az illeszkedő tájépítészeti kialakítás. Lehetőség szerint terveztessük meg kertünket szakemberrel. A kert tervezését az épülettervezéssel egy időben kezdjük meg, hogy az ideális megoldást megtalálhassuk. Így a kert és az épület egy egységes látványt és életteret fog biztosítani számunkra. A kert funkciói kapcsolódjanak az épületrészekhez. Vegyük figyelembe azonban, hogy a kertben minden tevékenységhez nagyobb teret igénylünk, ne zsúfoljuk tele funkciókkal. A volt zártkerti és majorsági területeken törekedjünk az egykori használat megidézésére. A lakótelkeken, ha a módunk és kedvünk van hozzá, kialakíthatunk haszonkertet, ahol gyümölcsöt, zöldséget is termeszthetünk.

PÉLDÁK | ÉPÜLTEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

6

Ezen az épületen az arányos homlokzatszerkesztés, és a természetes anyaghasználat a kiemelendő. A korszerűsített és jó állapotban lévő középületek elősegítik a település lakóépületeinek megújulását is.

Megújult Önkormányzati hivatal és plébánia épület

Példák értékőrző felújításra és homlokzat helyreállítására, megőrzésére:

Olga major

Fő utca 22.hsz.

Göcseji utca 22. hsz

Példa új vagy megújított lakóépület környezetéhez illeszkedő kialakítására új beépítés esetén.

Példák mértéktartó és a településképbe illeszkedő újjépítésre és meglévő épület esztétikus felújítására

Példa utcaképhez, tetőkialakításhoz való illeszkedésre. Új beépítések esetében is a településkép védelme és az utcakép egysége érdekében a meglévő szomszédos épületekhez való illeszkedés lenne a legmegfelelőbb.

PÉLDÁK I SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élénk a lehetőséggel?

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat.

Példa reklámfeliratokra

A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámhordozók, a 75. sz. főút mellett multireklám elhelyezése kül- és belterületen egyaránt nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra- hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

IMPRESSZUM

Nova Község Önkormányzata
www.nova.hu
Nova Község Önkormányzata
8948 Nova, Kossuth u. 35.

Tel.: +36 92/577-026
Polgármester: Lendvai Jenőné
Email: novaph@freemail.hu
Főépítész : Kutnyászký László okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE: MODULOR Kft (9700 Szombathely, Szt. Flórián krt. 2.), Gergye Péter
FOTÓ: Gergye Péter
Telefon: 94/509 244
Email: modulor.gergye@t-online.hu

Nova, 2019. január 24.